

УДК: 378.116(410)

ЄВРОПЕЙСЬКА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПІДГОТОВЧІ ПРОГРАМИ В УНІВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Оксана Миколаївна Коваленко,
кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник,
Інститут вищої освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

Анотація

Розкрито зміст підготовчих програм в університетах Великої Британії, які надають можливість абітурієнтам вступити та обрати навчальний заклад, здобути необхідні знання та навички. Програми розроблені викладачами та науковцями англійських університетів, вони базуються на статутах даних університетів та відповідають внутрішньому управлінню навчального закладу. В статті наведені та проаналізовані ТОП найкращих університетів Сполученого Королівства.

Ключові слова: абітурієнт; Болонський процес; зарубіжний досвід; навчальні програми; навчальний процес; університети Великої Британії; освітньо-науковий простір.

Постановка проблеми в контексті сучасної педагогічної науки та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Актуальність дослідження. У контексті реформування вітчизняної системи вищої освіти, прагнення інтеграції до світового та європейського освітньо-наукового простору, залучення до Болонського процесу дедалі більше акцентується увага на розвитку самостійності, відповідальності, соціальної мобільності людини, її здатності до неперервного професійного й особистісного самовдосконалення. Нагальна потреба дослідити ефективність роботи університетів Сполученого Королівства та систему вступу та навчання на основі відповідних документів та нормативно-правових актів, використання її потужного потенціалу зумовлюють посилення інтересу науковців до зарубіжного досвіду вищої школи. Особливо цінним у цьому контексті є досвід університетів Великої Британії, вища освіта якої має міжнародне визнання й вважається однією з найкращих у світі.

У Великій Британії проблема навчання іноземців-абітурієнтів вирішується у площині всесвітнього освітнього тренду (ЮНЕСКО) – переходу від настанови «освіта на все життя» до настанови «освіта впродовж усього життя» (П. Анніка, Дж. Бреннан, Б. Бренд, Дж. Колдер, Б. Кларк).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед британських науковців, які розробляють різні підходи до вдосконалення самостійної роботи студентів, слід виокремити Д. Брукса [24], М. Дауні [26], А. Джона [27], Г. Келлера [28], Ф. Кенді [29], М. Когана [24], В. Меллінсона [24], Дж. Роджерса [28], Ф. Роуланда [27], Х. Н. Сілі [27], Дж. Тейлора [24] та інших.

У вітчизняному науково-педагогічному просторі частково предмет дослідження відображено у працях (В. Андрущенко [2], В. Гальперіна [5], В. Луговий [14], В. Огнев'юк [15], М. Поляков [24], С. Сисоєва [25], А. Сбруєва [24], Г. Шарібжанова [33], О. Сухомлинська [33], В. Шатилова [34] та ін.), присвячених аналізу та використанню досвіду західноєвропейської вищої школи, зокрема вищих навчальних закладів Великої Британії.

Водночас на сьогодні відсутнє цілісне дослідження, у якому було б здійснено системний аналіз документів та програм, які діють в університетах Великої Британії та регулюють автономію та самоврядування вищих навчальних закладів.

Мета та завдання. Відповідно до мети дослідження визначено такі завдання:

1. Проаналізувати ступінь наукової розробки проблеми дослідження.
2. Розкрити питання підготовчих програм для абітурієнтів в університетах Великої Британії.
3. Схарактеризувати практику підготовчих програм для абітурієнтів в університетах Великої Британії.
4. Виявити тенденції розвитку підготовчих програм для абітурієнтів в університетах Великої Британії.

Виклад основного матеріалу. Згідно із статутами та розпорядженнями керівництва університетів Сполученого Королівства більшість університетів Англії не приймають безпосередньо випускників українських шкіл в силу відмінностей між системами освіти у Великобританії та Україні. Наш аттестат не є еквівалентом британського, оскільки в українській школі навчаються 11-12 років, а в Англії - 13. Крім цього, обов'язковий мінімальний вік на момент початку навчання в англійському ВУЗі - 18 років.

Тривалість навчання. Для отримання диплома бакалавра в університеті Великобританії доведеться провчитися 3 роки. На деяких дисциплінах необхідний ще й досвід практичної роботи – дизайн, медицина, архітектура, мода. Тривалість освіти за даними напрямками в університетах Англії, відповідно, зростає. Наприклад, майбутнім дизайнерам потрібно пройти 1-2 року підготовчого курсу і тільки потім – основний 3-річний. При вступі на медицину, навчання в університеті Великобританії розтягується на 6-7 років [28].

Вартість освіти в університеті Англії коливається від 8000-18000 фунтів за академічний рік. Витрати на проживання складають: Лондон, Оксфорд і Кембридж – 7000-10000, інші міста – 6000-9000 фунтів на рік. **Вибір університету.** При виборі університету в Англії слід керуватися наступними факторами:

- загальний рейтинг університетів Англії, який публікують провідні британські газети;
- рейтинг університетів з обраної спеціальності. В усіх університетах в Англії своя спеціалізація, в одних сильними сторонами є академічні дисципліни, інші прагнуть сформувати свої навчальні програми, виходячи з запитів роботодавців;
- місце розташування університету в Англії та умови проживання;
- вступні вимоги (у першій десятці найпрестижніших університетів Англії вступні вимоги суворі і конкурс може досягати до 100 чоловік на місце).

Система вищої освіти Сполученого Королівства передбачає навчання абітурієнтів з інших країн, зокрема із України. Як ми вже згадували, що система освіти Англії та України відрізняється, тому розроблено ряд програм які базуються на нормах освітнього законодавства Сполученого Королівства та відповідають вимогам та нормам внутрішніх документів університетів. Відповідно нормативно-правовим документам, що стосуються вищої освіти Великобританії та статутам, розпорядженням та рішення керівництва університетів Великобританії існує ряд підготовчих програм для абітурієнтів іноземців: дворічні **A-levels** та **International Baccalaureate**, які проводяться в приватних британських школах-пансіонах і коледжах і однорічна **Foundation Program**, яка викладається в університетах і спеціалізованих мовних школах.

Можна вступити в університети Англії після закінчення 1-2 курсів українського вищого навчального закладу. У цьому випадку необхідні хороші оцінки і високий рівень англійської мови (IELTS 6,5 і вище). Після закінчення англійського вищого навчального закладу

ваша освіта буде визнана еквівалентною освіті у Великобританії без додаткових грошових витрат. Але нажаль, шансів вступити таким чином в топові ВНЗ Великобританії (Кембріджський, Оксфордський університети та ін.) небагато. До того ж дуже важлива психологічна адаптація, а також необхідність знати англійську мову на потрібному для успішного навчання у вузі рівні.

Отже розглянемо більш досконало підготовчі програми для абітурієнтів:

A-level – це традиційна програма підготовки британських школярів до університету. Після отримання в 16-річному віці сертифіката про обов'язкову середню освіту (GCSE), учні, які планують вступати до ВНЗ, залишаються в школі. Протягом 2 років вони проходять програму підготовки до університету, яка і називається **A-level**. Програма A-level відрізняється вузькою спеціалізацією: на початку навчання обирається три-п'ять предметів, за якими складаються випускні іспити. Зазвичай це чотири спеціальності, з яких на другий рік навчання переносяться тільки три. Однак, кількість предметів не обмежується, і найбільш здібні школярі здають п'ять і більше іспитів **A-level**. За результатами іспитів відбувається зарахування до університету: чим вище оцінки, тим більша кількість провідних університетів погодяться прийняти учня. Предмети на програму **A-level** вибираються виходячи з бажаної спеціальності в університеті. Наприклад, якщо ви хочете стати економістом – варто вибрати такі предмети як економіка, математика, англійська мова і бізнес чи політологію. Для зарахування на програму **A-level** школяреві повинно бути не менше 16 років, а рівень знання англійської мови – нижче за середній (Intermediate level, IELTS 5.0). Школярі, які бажають покращити англійську під час навчання, можуть брати додаткові уроки.

Програма **A-level** визнана усіма британськими вищими навчальними закладами, в тому числі найпрестижнішими. Для тих, хто хоче вступити в Оксфорд або Кембридж, **A-level** – це найкращий вибір. Крім Великобританії, програма **A-level** визнається провідними університетами всього світу.

Набором студентів в усі університети Англії, займається центральне бюро UCAS (Universities and Colleges Admissions Service) - національна Служба прийому до університетів і коледжів. Цим каналом повинні користуватися й іноземні абітурієнти [24].

У цей час усе більше приватних британських шкіл пропонують програму **International Baccalaureate (IB)** нарівні із класичною

підготовчою програмою **A-level**. Диплом про закінчення програми **IB** визнається провідними вищими навчальними закладами світу.

Основною перевагою **International Baccalaureate** над **A-level** вважається підхід до вивчення предмета. У програмі **IB** використовуються методи різного аналізу, робиться акцент на написанні дослідницьких робіт і самостійну діяльність студентів. На відміну від **A-levels**, програма **International Baccalaureate** пропонує більш різнобічне навчання: 6 дисциплін на вибір, з яких три предмети студент вчить на просунутому рівні (advanced level), а три – на стандартному (standard level).

Предмети обираються по одному із шістьох груп, у які розподілені всі можливі дисципліни:

1. Перша мова – зазвичай це рідна для учня мова: їх на курсах **IB** викладаються близько вісімдесяти. Якщо рідна мова не викладається в школі, можна обрати одну із іноземних мов і вчити її на стандартному рівні.

2. Друга мова – залежно від першої, друга мова вивчається на стандартному або просунутому рівні.

3. Людина і суспільство – мають на увазі соціальні й гуманітарні науки: філософія, економіка, бізнес і менеджмент, психологія, інформатика, географія й історія.

4. Природничі науки – фізика, хімія, біологія, екологія та ін.

5. Математика

6. Мистецтво або предмети на вибір – театральне мистецтво, музика, дизайн або предмет на вибір із груп 2,3 або 4.

Крім 6 обраних предметів, студенти вивчають: *Theory of Knowledge* (ТОК) – «Теорія пізнання». Студентів учать правильно писати есе, аргументувати свою точку зору, давати визначення й формулювати гіпотези, грамотно дискутувати. *Creativity, Action, Service* (CAS) – студентам прищеплюють навички командної роботи й уміння креативно мислити.

До кінця програми кожний студент повинен написати розгорнуте есе (*Extended Essay*) обсягом мінімум 4000 слів. Есе являє собою звіт про самостійно проведене дослідження з обраної теми, яке виконується під керівництвом учителя. Це дозволяє учням набути навички дослідницької діяльності. Есе, як і іспити, здається в обов'язковому порядку [26].

Курс програми **International Baccalaureate**, як і **A-levels**, розрахований на 2 роки.

Програма **Foundation** була спеціально створена для іноземних студентів в якості підготовки до вступу в британський університет. Менш орієнтована на результати випускних іспитів ніж **A-level**, і більше – на навчання протягом всього курсу, програма **Foundation** тим самим вважається більш зручною для студентів, для яких англійська – не перша мова. Курс триває один академічний рік та розбитий на три модулі. Навчання починається в жовтні і закінчується в червні. Деякі навчальні заклади пропонують скорочений курс для студентів з високим рівнем володіння англійською мовою – початок в січні і закінчення влітку.

Програма **Foundation** підвищує навички знання англійської мови до потрібного для навчання в університеті рівня, а також дає базові знання з обраної спеціальності. Курс **Foundation** доступний за наступною спеціалізацією:

- економічна – для тих, хто збирається вступати за програмами економіка, бізнес, фінанси;
- юридична – для майбутніх юристів;
- технічна – готує до вступу на інженерні факультети;
- природознавча – включає фізику, біологію та хімію;
- медіа;
- інформаційні технології.

Після закінчення курсів випускники можуть навчатися в більшості британських університетів, крім 5–7 найпрестижніших університетів, які не приймають студентів після **Foundation**, оскільки віддають пріоритет випускникам програми **A-level**.

Відмінності **Foundation** від **A-level**: **Foundation** триває один рік, **A-level** – два роки; **Foundation** більш орієнтований на мовну підготовку, **A-level** – на предметну; на **Foundation** приймають студентів з повною середньою освітою, а на **A-level** беруть із незакінченою середньою; студентів **Foundation** не приймають у найбільш престижні британські університети; студентів **A-level** приймають всі вищі навчальні заклади Британії та світу [30].

Нижче наведено список кращих 35 вищих навчальних закладів 2013 року, складений на основі рейтингу провідної британської газети **The Independent**. Враховує 9 показників, серед яких вимоги до вступників, задоволеність студентів і кар'єрні перспективи [24].

Таблиця 1

**Рейтинг кращих вищих навчальних закладів Сполученого
Королівства 2013 рік**

Місце	Університет	Розташування	Рік навчання, тис. фунтів	В ТОП 20 за спеціальностями
1	Cambridge	Кембридж	11-18	Юриспруденція, бізнес, економіка, медицина, комп'ютерні технології, політика
2	London School of Economics	Лондон	14-26	Юриспруденція, бізнес, економіка, політика
3	Oxford	Оксфорд	14-32	Юриспруденція, бізнес, економіка, медицина, комп'ютерні технології, політика, мистецтво і дизайн
4	Imperial College London	Лондон	15-28	Бізнес, медицина, комп'ютерні технології
5	Durham	Дарем	11-15	Юриспруденція, бізнес, економіка, комп'ютерні технології, політика
6	St. Andrews	Сент Андрус	12-15	Бізнес, економіка, комп'ютерні технології, політика
7	Warwick	Ковентрі	13-21	Юриспруденція, бізнес, економіка, комп'ютерні технології, медіа, політика, медицина
8	University College London	Лондон	12-16	Юриспруденція, економіка, медицина, комп'ютерні технології, політика, мистецтво і дизайн
9	Lancaster	Ланкастер	11-15	Юриспруденція, бізнес, економіка, медіа, мистецтво і дизайн
10	Bath	Бат	11-16	Бізнес, економіка, комп'ютерні технології, політика
11	Bristol	Брістоль	12-16	Економіка, комп'ютерні технології, юриспруденція, медицина, політика

12	York	Йорк	12-16	Економіка, бізнес, комп'ютерні технології, політика
13	Exeter	Ексетер	12-19	Бізнес, економіка, політика
14	Loughborough	Лафборо	11-15	Бізнес, туризм, медіа, мистецтво і дизайн
15	Southampton	Саутгемптон	10-15	Економіка, комп'ютерні технології, медіа
16	Edinburgh	Единбург	12-29	Юриспруденція, медицина, економіка, комп'ютерні технології, політика, мистецтво і дизайн
17	Glasgow	Глазго	11-32	Юриспруденція, економіка, медицина, комп'ютерні технології,
18	King's College	Лондон	13-34	Бізнес, юриспруденція, медицина, політика
19	Nottingham	Ноттінгем	11-19	Юриспруденція, бізнес, економіка, політика
20	Leicester	Лестер	10-14	Юриспруденція, медіа, медицина
21	Sussex	Брайтон	11-14	Медіа, комп'ютерні технології, політика
22	Surrey	Гілфорд	11-16	Економіка, туризм, комп'ютерні технології
23	Birmingham	Бірінгем	11-16	Юриспруденція, економіка, медицина, комп'ютерні технології
24	Newcastle	Ньюкасл	10-14	Юриспруденція, економіка, медицина, комп'ютерні технології, медіа, мистецтво і дизайн
25	Queen's, Belfast	Белфаст	10-13	
26	Royal Holloway	Егем	11-14	Медіа
27	East Anglia	Норвіч	11-14	Медіа
28	Sheffield	Шеффілд	11-39	Медіа, політика, медицина

29	Manchester	Манчестер	11-35	Бізнес, медицина, комп'ютерні технології
30	SOAS	Лондон	13-14	Юриспруденція, політика
31	Liverpool	Ліверпуль	10-14	
32	Reading	Редінг	11-18	Мистецтво і дизайн
33	Kent	Кентербері	11-14	Туризм, мистецтво і дизайн
34	Aston	Бірмінгем	11-15	Бізнес
35	Leeds	Лідс	11-16	Бізнес, медіа, медицина, комп'ютерні технології, мистецтво і дизайн

Газета **The Independent**, склала рейтинг кращих університетів для вступу в 2012 році. Рейтинг враховує вісім показників серед яких вимоги до вступників, задоволеність студентів і кар'єрні перспективи [24].

Таблиця 2

ТОП 50 університетів Великобританії виглядає наступним чином:

Місце	Університет	Місце	Університет
1	Cambridge	26	Sheffield
2	Oxford	27	East Anglia
3	Imperial College London	28	Surrey
4	London School of Economics	29	Manchester
5	Durham	30	Liverpool
6	St. Andrews	31	Queen's, Belfast
7	University College London	32	Leeds
8	Warwick	33	Royal Holloway
9	Lancaster	34	Kent
10	Bath	35	Reading
11	Bristol	36	Queen Mary
12	York	37	Cardiff
13	Edinburgh	38	Essex
14	Southampton	39	Herriot-Watt
15	Exeter	40	Strathclyde
16	King's College London	41	City
17	Nottingham	42	Buckingham
18	SOAS	43	Dundee
19	Loughborough	44	Keele

20	Sussex	45	Stirling
21	Glasgow	46	Aberdeen
22	Birmingham	47	Oxford Brooks
23	Leicester	48	Hertfordshire
24	Newcastle	49	Aberystwyth
25	Aston	50	Brunel

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у досліджуваному напрямі. Узагальнено досвід організації підготовчої програми для абітурієнтів в університетах Великої Британії, які сформовані згідно статутів та розпорядчих документів. Ряд підготовчих програмах для абітурієнтів іноземців: дворічні **A-levels** та **International Baccalaureate**, які проводяться в приватних британських школах-пансіонах і коледжах і однорічна **Foundation Program**, яка викладається в університетах і спеціалізованих мовних школах містять особливості функціонування тьюторської системи, використання індивідуальних і групових форм, сукупності методів (здійснення викладачем консультування, написання абітурієнтом численних письмових праць, виконання індивідуальних завдань, проведення дискусій, публічних презентацій, ділових ігор, навчальних тренінгів, складання портфоліо, «кейсів», участь у проектній роботі, взаємонавчання, науково-дослідній діяльності, тощо). Визначено тенденції розвитку проблеми організації підготовчої програми для абітурієнтів Великої Британії: спрямованість на повномасштабну реалізацію особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів у процесі організації самостійної роботи; створення гнучких і персоналізованих навчальних програм; активізація наукових пошуків щодо розробки й удосконалення форм, методів, засобів самостійної роботи, орієнтація на впровадження сучасних інформаційних технологій навчання; зміщення акценту з контролю й оцінювання результатів самостійної роботи на самоконтроль і взаємоконтроль, самоперевірку і самооцінювання; набуття досвіду самостійної творчої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Андреев А. Ю. Российские университеты XVIII — первой половины XIX века в контексте университетской истории Европы / А. Ю. Андреев. — М.: Знак, 2009. — 640 с.
2. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту. / В. П. Андрущенко. - К.: Генеза, 2009. 840 с.
3. Болонський процес: головні принципи входу в Європейський простір вищої освіти / В. С. Журавський, М. З. Згуровський ;

- Національний технічний ун-т України «Київський політехнічний ін-т». - К. : Політехніка, 2003. - 200 с.
4. *Висока місія: Співробітництво Київського університету імені Тараса Шевченка з вузами Європи* / Л. В. Губерський. - К. : Правда Ярославичів, 2010. - 190 с.
  5. *Гальперіна В.О.* Деякі питання дослідження державної освітньої політики // Вища освіта України: Теоретичний та науково-методичний часопис. – Київ, 2002. - №4(6). – С. 70-75.
  6. *Гальперіна В.О.* Дослідження та аналіз освітньої політики у вітчизняному суспільствознавстві: здобутки, проблеми та перспективи // Нова парадигма: Альманах наукових праць. – Запоріжжя, 2003. – Вип.31. – С.95-107.
  7. *Гальперіна В.О.* Рівний доступ до якісної освіти – пріоритетне завдання державної освітньої політики // Вища освіта України: Теоретичний та науково-методичний часопис. – Київ, 2003. - №4 (додаток). – С. 72-77.
  8. *Гальперіна В.О.* До нової рівноваги у розподілі управлінських повноважень: Україна і Польща // Вестник Херсонского государственного технического университета. – Херсон, 2001. - №2(11). – С.151-152.
  9. *Гальперіна В.О.* Проблема вдосконалення професійної підготовки фахівців у галузі освіти // Гуманітарна освіта України на межі століть: 36. наук. праць. – Вип. 4. – Дрогобич: Відродження, 2001. – С.85-91.
  10. *Гальперіна В.О.* Університетська освіта України ХХІ століття: проблеми, перспективи та тенденції розвитку // Вища освіта України: Теоретичний та науково-методичний часопис. – Київ, 2001. - №2. – С. 121-122.
  11. *Замечания на проект общего устава императорских российских университетов.* Ч.1. – СПб, 1862. – 479 с.
  12. *«История России XIX — начала XX в.: учеб. / В. А. Георгиев, Н. Д. Ерофеев [и др.] / отв. ред. В. А. Федоров. — 4-е издание — М.: Проспект, 2009.*
  13. *Козюбра М.* Правова система України: історія, стан та - Х. : Право, 2008. - 199 с.
  14. *Луговий В.* До топ-закладів Європи і світу: нові рубежі розвитку Національної академії державного управління при Президентові України в контексті євроінтеграції / В. Луговий // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. - 2013. - № 2. - С. 5-13.

15. *Огнев'юк В. О.* Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку: [моногр.] / В. О. Огнев'юк. — К.: Знання України, 2003. — 450 с.
16. *Освіта* України: нормативно-правові документи: До II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти / голова редкол. В. Г. Кремень. - К. : Міленіум, 2001. - 470 с.
17. *Освіта* України за роки незалежності: стан, факти, події / Міністерство освіти і науки України ; заг. ред. В. Г.Кремень. - К. : Вища школа, 2001. - 159 с.
18. *Огнев'юк В.* Освітня політика як державний пріоритет. / В. Огнев'юк // Освітologia. - 2014. - Вип. 3. - С. 59-65.
19. *Огнев'юк В.* Освітologia – науковий напрям інтегрованого доєднання сфери освіти. / В.Огнев'юк, С. Сисоева // Рідна школа. - 2012. - № 4-5. - С. 44-51.
20. *Пиков Г. Г.* Из истории европейской культуры [Электронный ресурс] / Г. Г. Пиков. — Режим доступа: <http://gkaf.narod.ru/pikov/09.htm>
21. *Поляков М. В.* Класичний університет: еволюція, сучасний стан, перспективи / М. В. Поляков, В. С. Савчук. — К.: Генеза, 2004. — 416 с.
22. *Посохов С. И.* Образы университетов в российской публицистике второй половины XIX-начала XX в // Бібліотечний вісник : науково-теоретичний та практичний журнал. — 2004. — С. 13-21.
23. *Посохов С. И.* Уставы российских университетов XIX века в оценке их современников и потомков // Вопросы образования. — 2006. — В. 1. — С. 370-381.
24. *Статуты* факультета искусств. Пражского университета [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Tschechien/.../frametext.htm>
25. *Сисоева С.* Сфера освіти як об'єкт дослідження. / С. Сисоева // Освітologia. - 2012. - Вип. 1. - С. 22-29.
26. *Статут* Болонського університету [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.unibo.it/it/internazionale>.
27. *Статут* Оксфордського університету [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://newrespublika.ru/topic/16384-ustav-oxsfordskogo-universiteta/>
28. *Статут* Варшавського університету [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.uw.edu.pl/universytet/wladze-i-administracja/>

29. Статут Ягелонського університету [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://www.uj.edu.pl/universytet-z-collegium-medicum/statut>.
30. *Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України*: автореф. дис... д-ра пед. наук : 13.00.06 / Ніколаєнко Станіслав Миколайович; Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти». - К., 2009. - 44 с.
31. *Томсинов В. А.* Университетская реформа 1863 года в России // Подготовка и проведение университетской реформы 1863 года / Составитель и автор вступительных статей В. А. Томсинов.. — Москва: Зерцало, 2012.
32. *Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна за 200 років.* / Бакіров В.С., Духопельников В.М., Зайцев Б.П. та ін. — Харків: Фоліо, 2004. — 750 с.
33. *Шарібжанова Г.О.* Професорсько-викладацький корпус Харківського університету наприкінці XIX - на початку XX ст. / Г.О. Шарібжанова, С.М. Куліш // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, №835. Харків: 2008. — с.28-38.
34. *Шатилова В. П.* Динамика инменения инфраструктуры научно-исследовательской деятельности в Российских университетах XIX века // Человек и образование : научный педагогический и психолого-педагогический журнал ВАК РФ. — 2012. — В. 1 (30). — С. 151-157.

References:

1. *Andreev A. Yu.* Rossiyskiye unyversytety KhVIII — pervoy polovyny KhIX veka v kontekste unyversytetskoj ystoryy Evropy / A. Yu. Andreev. — М.: Znak, 2009. — 640 p. [in Russian]
2. *Andrushchenko V.P.* Rozdumy pro osvitu. / V. P. Andrushchenko. - К.: Heneza, 2009. 840 p. [in Ukrainian]
3. *Bolons'kyi protses: holovni pryntsypy vkhodzhennya v Yevropeys'kyi prostir vyshchoyi osvity* / V. S. Zhuravs'kyi, M. Z. Z'hurovs'kyi ; Natsional'nyy tekhnichnyy un-t Ukrayiny «Kyyivs'kyi politekhnichnyy in-t». - К. : Politekhnik, 2003. - 200 p. [in Ukrainian]
4. *Vysoka misiya: Spivrobitnytstvo Kyyivs'koho universytetu imeni Tarasa Shevchenka z vuzamy Yevropy* / L. V. Hubers'kyi. - К. : Pravda Yaroslavychiv, 2010. - 190 p. [in Ukrainian]

5. *Hal'pyerina V.O.* Deyaki pytannya doslidzhennya derzhavnoyi osvith'oyi polityky // *Vyshcha osvita Ukrainy: Teoretychnyy ta naukovy-metodychnyy chasopys*. – Kyiv, 2002. – Vol. 4(6). – pp. 70-75. [in Ukrainian]
6. *Hal'pyerina V.O.* Doslidzhennya ta analiz osvith'oyi polityky u vitchyznyanom suspil'stvoznavstvi: zdobutky, problemy ta perspektyvy // *Nova paradyhma: Al'manakh naukovykh prats'*. – Zaporizhzhya, 2003. – Vol.31. – pp.95-107. [in Ukrainian]
7. *Hal'pyerina V.O.* Rivnyy dostup do yakisnoyi osvity – priorityetne zavdannya derzhavnoyi osvith'oyi polityky // *Vyshcha osvita Ukrainy: Teoretychnyy ta naukovy-metodychnyy chasopys*. – Kyiv, 2003. – Vol.4 (dodatok). – pp. 72-77. [in Ukrainian]
8. *Hal'pyerina V.O.* Do novoyi rivnovahy u rozpodili upravlin'skykh povnovazhen': Ukrayina i Pol'shcha // *Vestnyk Khersonskoho hosudarstvennoho tekhnicheskoho unyversyteta*. – Kherson, 2001. – Vol.2(11). – pp.151-152. [in Ukrainian]
9. *Hal'pyerina V.O.* Problema vdoskonalennya profesiynoyi pidhotovky fakhivtsiv u haluzi osvity // *Humanitarna osvita Ukrainy na mezhi stolit'*: Zb. nauk. prats'. – Vol. 4. – Drohobych: Vidrodzhennya, 2001. – pp.85-91. [in Ukrainian]
10. *Hal'pyerina V.O.* Universytet-s'ka osvita Ukrainy KhKhI stolitya: problemy, perspektyvy ta tendentsiyi rozvytku // *Vyshcha osvita Ukrainy: Teoretychnyy ta naukovy-metodychnyy chasopys*. – Kyiv, 2001. – Vol.2. – pp. 121-122. [in Ukrainian]
11. *Zamechaniya na projekt obshcheho ustava ymperatorskykh rossyyskykh unyversytetov*. Ch.1. – SPb, 1862. – 479 p. [in Russian]
12. «Ystoryya Rossyy XIX — nachala KhKh v.: ucheb. / V. A. Heorhyev, N. D. Erofeev [y dr.] / otv. red. V. A. Fedorov. — 4-e yzdanye — M.: Prospekt, 2009. [in Russian]
13. *Kozyubra M.* Pravova systema Ukrainy. - Kh. : Pravo, 2008. – 199 p. [in Ukrainian]
14. *Luhovyy V.* Do top-zakladiv Yevropy i svitu: novi rubezhi rozvytku Natsional'noyi akademiyi derzhavnoho upravlinnya pry Prezydentovi Ukrainy v konteksti yevrointegratsiyi / V. Luhovyy // *Visnyk Natsional'noyi akademiyi derzhavnoho upravlinnya pry Prezydentovi Ukrainy*. - 2013. - Vol. 2. - p. 5-13. [in Ukrainian]
15. *Ohnev»yuk V. O.* Osvita v systemi tsinnostey staloho lyuds'koho rozvytku: [monohr.] / V. O. Ohnev»yuk. — K.: Znannya Ukrainy, 2003. — 450 p. [in Ukrainian]
16. *Osvita Ukrainy: normatyvno-pravovi dokumenty: Do II*

- Vseukrayins'koho z»yizdu pratsivnykiv osvity / holova redkol. V. H. Kremen'. - K. : Milenium, 2001. - 470 p. [in Ukrainian]
17. *Osvita* Ukrayiny za roky nezalezhnosti: stan, fakty, podiyyi / Ministerstvo osvity i nauky Ukrayiny ; zah. red. V. H. Kremen'. - K. : Vyshcha shkola, 2001. - 159 p. [in Ukrainian]
18. *Ohnev»yuk* V. Osvitnya polityka yak derzhavnyy priorytet. / V. Ohnev»yuk // *Osvitlohiya*. - 2014. - Vyp. 3. - pp. 59-65. [in Ukrainian]
19. *Ohnev»yuk* V. Osvitlohiya – naukovyy napryam intehrovanoho doslidzhennya sfery osvity. / V. Ohnev»yuk, S. Sysoyeva // *Ridna shkola*. - 2012. - Vol. 4-5. - pp. 44-51. [in Ukrainian]
20. *Pykov* H. H. Yz ystoryy evropeyskoy kul'tury [Электронны ресурсы] / H. H. Pykov. — Rezhym dostupa: <http://gkaf.narod.ru/pikov/09.htm> [in Russian]
21. *Polyakov* M. V. Kласychnyy universytet: evolyutsiya, suchasnyy stan, perspektyvy / M. V. Polyakov, V. S. Savchuk. — K.: Heneza, 2004. — 416 p. [in Ukrainian]
22. *Posokhov* S. Y. Obrazy unyversytetov v rossiyskoy publytsystyke vtoroy polovyny XIX-nachala XX v // *Bibliotchnyy visnyk* : naukovy-teoretychnyy ta praktychnyy zhurnal. — 2004. — pp. 13-21. [in Ukrainian]
23. *Posokhov* S. Y. Ustavy rossiyskyykh unyversytetov XIX veka v otsenke ykh sovremennykov y potomkov // *Voprosy obrazovaniya*. — 2006. — Vol. 1. — pp. 370-381. [in Ukrainian]
24. *Statuty* fakul'teta yskusstv. Prazhskoho unyversyteta [Электронны ресурсы]. — Rezhym dostupa: <http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Tschechien/.../frametext.htm> [in Russian]
25. *Sysoyeva* S. Sfera osvity yak ob»yekt doslidzhennya. / S. Sysoyeva // *Osvitlohiya*. - 2012. - Vol. 1. - pp. 22-29. [in Ukrainian]
26. Statut Bolons'koho universytetu [Электронны ресурсы]. — Rezhym dostupa: <http://www.unibo.it/it/internazionale>.
27. *Statut* Oksfors'koho universytetu [Электронны ресурсы]. — Rezhym dostupa: <http://newrespublika.ru/topic/16384-ustav-oksforskogo-universiteta/>
28. Statut Varshavs'koho universytetu [Электронны ресурсы]. — Rezhym dostupa: <http://www.uw.edu.pl/universytet/wladze-i-administracja/>
29. Statut Yahelons'koho universytetu [Электронны ресурсы]. — Rezhym dostupa: <http://www.uj.edu.pl/universytet-z-collegium-medicum/statut>.
30. Teoretyko-metodolohichni osnovy upravlinnya innovatsiynym rozvytkom systemy osvity Ukrayiny: avtoref. dys... d-ra ped. nauk :

- 13.00.06 / Nikolayenko Stanislav Mykolayovych; Derzhavnyy vyshchyy navchal'nyy zaklad «Universytet menedzhmentu osvity». - K., 2009. - 44 p. [in Ukrainian]
31. Tomsynov V. A. Unyversytet'skaya reforma 1863 hoda v Rossyy // *Podhotovka y provedenye unyversytet'skoy reformy 1863 hoda / Sostavytel' y avtor vstupytel'nykh statey V. A. Tomsynov.* — Moskva: Zertsalo, 2012. [in Russian]
32. *Kharkivs'kyi natsional'nyy universytet imeni V.N. Karazina za 200 rokiv.* / Bakirov V.S., Dukhopel'nykov V.M., Zaytsev B.P. ta in. — Kharkiv: Folio, 2004. — 750 p. [in Ukrainian]
33. Sharibzhanova H.O. Profesors'ko-vykladats'kyi korpus kharkivs'koho universytetu naprykintsi KhIKh - na pochatku KhKh st. / H.O. Sharibzhanova, S.M. Kulish // *Visnyk Kharkivs'koho natsional'oho universytetu imeni V.N. Karazina*, Vol. 835. Kharkiv: 2008. — pp.28-38. [in Ukrainian]
34. Shatylova V. P. Dynamyka ynmenenyia ynfrastruktury nauchno-ysledovatel'skoy deyatel'nosti v Rossyyskykh unyversytetakh XIX veka // *Chelovek y obrazovanye : nauchnyy pedahohycheskyy y psykhologo-pedahohycheskyy zhurnal VAK RF.* — 2012. — Vol. 1 (30). — pp. 151-157. [in Ukrainian]

Оксана Николаевна Коваленко,

кандидат исторических наук, старший научный сотрудник,

Институт высшего образования НАПН Украины,

г. Киев, Украина

E-mail: *Whaitangel-2007@yandex.ua*

Коваленко О.Н.

ЕВРОПЕЙСКАЯ ПОЛИТИКА В ОБЛАСТИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ: УЧЕБНЫЕ ПРОГРАММЫ В УНИВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОБРИТАНИИ

Аннотация

Раскрыто содержание подготовительных программ в университетах Великобритании, которые предоставляют возможность абитуриентам вступить и выбрать учебное заведение, получить нужные знания и навыки. Программы разработаны преподавателями и учеными английских университетов, они базируются на уставах данных университетов и соответствуют внутреннему управлению учебного заведения. В статье приведены и проанализированы ТОП лучших университетов Соединенного Королевства.

Ключевые слова: абитуриент; Болонский процесс; зарубежный опыт; образовательно-научное пространство; учебные программы; учебный процесс; университеты Великобритании.

Kovalenko Oksana

Ph.D. in History, Senior Scientific Researcher,
Institute of Higher Education of NAPS of Ukraine,
Kiev, Ukraine

E-mail: *Whaitangel-2007@yandex.ua*

Kovalenko O.

EUROPEAN POLICY IN HIGHER EDUCATION: TRAINING PROGRAMS IN UNIVERSITIES IN THE UK

Abstract

The content of training programs at universities in the UK, providing an opportunity for applicants to enter and select the institution to obtain the necessary knowledge and skills. Applications developed by teachers and scientists of the British universities, they are based on these statutes and universities meet the internal management of the institution. The article presents and analyzes the top best universities in the United Kingdom. Relevance of research. In the context of reforming the national system of higher education, the desire to integrate into the global and European educational and scientific space, bringing to Bologna increasingly focuses on developing independence, responsibility, social mobility rights, its capacity for continuous professional and personal improvement. The urgent need to investigate the effectiveness of the universities of the United Kingdom and system introduction and training based on relevant documents and regulations, using its powerful potential cause growing interest of foreign scholars to experience higher education. Particularly valuable in this context, the experience of the UK higher education which is internationally recognized and is considered one of the best in the world.

The content of training programs at universities in the UK, providing an opportunity for applicants to enter and select the institution to obtain the necessary knowledge and skills. Applications developed by teachers and scientists of the British universities, they are based on these statutes and universities meet the internal management of the institution. The article presents and analyzes the top best universities in the United Kingdom.

Keywords: *applicant; Bologna process; educational programs; international experience; learning process; osvito-scientific community; UK universities.*